

Eiwitnorm voor (bijna) on

voor krachtvoer stelt sector mogelijke opgave

Onuitvoerbaar, ondoelmatig, contraproductief ... Vertegenwoordigers van de sector hebben weinig goede woorden over voor de maatregel die voor de laatste vier maanden van dit jaar een limiet stelt aan het eiwitgehalte in krachtvoer. De politieke ruimte voor aanpassingen lijkt echter beperkt. En dus hebben specialisten al voorzichtig nagedacht over de minst slechte oplossingen om invulling te geven aan een welhaast onmogelijke opgave.

TEKST WICHERT KOOPMAN

Hoe kunnen ze het in Den Haag bedenken ...? Menig Nederlandse melkveehouder zal het zich hebben afgevraagd bij het bestuderen van de voermaatregel die minister Schouten voor de laatste vier maanden van dit jaar wil invoeren (zie onderstaand kader). Deze maatregel vloeit voort uit de Spoedwet aanpak stikstof die eind vorig jaar door de Tweede en Eerste Kamer werd aangenomen om stikstofruimte te creëren voor bouw- en infrastructuurprojecten. De beperking van de snelheidslimiet tot 100 kilometer per uur op autosnelwegen is op deze zelfde wet gebaseerd.

'Het kabinet staat op het standpunt dat iedereen een bijdrage moet leveren aan het oplossen van het stikstofprobleem en dat het nu de beurt is aan de veehouderij', is de indruk van Herman Bakhuis, bestuurslid van de vakgroep melkveehouderij van LTO Nederland en tot 1 april betrokken bij de onderhandelingen van het Landbouwcollectief met het ministerie van LNV. 'We hebben, samen met andere sectorpartijen, diverse gesprekken gevoerd, maar stuiten daarbij steeds op ambtenaren die twijfels hadden over de borging en juridische houdbaarheid van onze voorstellen. Met deze maatregel heeft het ministerie ge-

Wet stelt limiet aan eiwit in aangekocht voer

Op 6 mei kondigde minister Schouten in een brief aan de Tweede Kamer aan dat er een tijdelijke regeling komt voor het maximaal toegestane eiwitpercentage in aangekocht krachtvoer. Deze geldt voor de laatste vier maanden van dit jaar. Melkveehouders mogen in deze periode geen voeders aankopen of in voorraad hebben die meer ruw eiwit bevatten dan een vastgestelde norm. In de

normen wordt een opsplitsing gemaakt naar grondsoort en intensiteit (melkproductie per hectare), zoals weergegeven in tabel 1. Als op een bedrijf minimaal de helft van de oppervlakte een bepaalde grondsoort heeft, dan geldt de norm voor deze grondsoort. Als de oppervlakte niet minimaal de helft van een bepaalde grondsoort beslaat, geldt een gewogen gemiddelde van de normen op basis

van de oppervlakte van de verschillende grondsoorten.

De maximale ruweiwitgehalten gelden voor aangekocht voer, uitgezonderd ruwvoerders en een aantal andere producten zoals tarwegistconcentraat, bierbostel, voederbieten, peulvruchten en gedroogd gras en luzerne. Ook kunstmelkpoeder is uitgezonderd. Melkveehouders die kunnen aantonen dat ze met deze maatregelen uitkomen op een rantsoen met minder dan 155 gram ruw eiwit per kilo totaalrantsoen, kunnen een ontheffing aanvragen. Ze mogen dan zoveel eiwit aanvullen dat het rantsoen alsnog uitkomt op 155 gram ruw eiwit. De ontheffing wordt gebaseerd op gegevens uit de KringloopWijzer over het gevoerde rantsoen in 2018 en 2019.

Tabel 1 – Maximaal toegestaan ruweiwitgehalte (in gram per kg product) in aangekocht voer bij verschillende grondsoorten en intensiteit

	< 14.000 kg melk/ha	14.000-20.000 kg melk/ha	> 20.000 kg melk/ha
zand	191	192	193
klei	171	172	173
veen	164	164	165

kozen voor een oplossing die volgens hen juridisch waterdicht is en waarvan de winst (in mollen ammoniak) precies kon worden uitgerekend.'

Bakhuis – en met hem eigenlijk iedereen in de sector – plaatst echter grote vraagtekens bij deze laatste veronderstelling. 'Om hun dieren gezond te houden zullen veehouders op zoek gaan naar alternatieve mogelijkheden om op de eiwitnorm te kunnen voeren. Dit zal in veel gevallen ten koste gaan van een efficiënte benutting van eiwit en daarmee juist leiden tot een hogere ammoniakuitstoot', legt hij uit.

Geen ruimte voor behaald resultaat

Daarbij zijn de vertegenwoordigers van de sector teleurgesteld over de houding van het ministerie ten aanzien van reeds behaalde resultaten. 'De graskuilen van 2019 – die voor een groot deel in 2020 zijn gevoerd – bevatten relatief weinig eiwit en het eiwitgehalte in het geleverde mengvoer was eveneens relatief laag. Hiermee heeft de melkveehouderij dit jaar al een ammoniakreductie gerealiseerd die ruim voldoende is om ruimte te geven voor de bouw- en infrastructuurprojecten', geeft Henk Flipsen, directeur van brancheorganisatie Nevedi, aan. 'De minister beschouwt dit echter als een autonome ontwikkeling en wil daar geen rekening mee houden in het beleid', stelt hij vast.

Video: voorsorteren op eiwitmaatregel

Ook Leo Tjoonk, nutritionist rundvee bij Agrifirm, noemt de eiwitmaatregel zoals die nu voorligt een gemiste kans. In een video legt hij niettemin uit hoe veehouders kunnen voorsorteren op de laatste vier maanden van dit jaar. Door in rantsoensamenstelling, graslandmanagement en voederwinning nu al keuzes te maken kunnen de gevolgen nog enigszins worden beperkt.

▶ Foto en film op veeteelt.nl

De oproep van Bakhuis aan LTO-leden om knelpunten te melden leverde een stroom aan reacties op. Zo wijzen veehouders erop dat de maatregel bekend werd gemaakt op het moment dat de meeste mais al was gezaaid en daarmee het basisrantsoen voor het komend jaar grotendeels vastligt. Ook hebben veel ondernemers al contracten afgesloten of afspraken gemaakt over de levering van voeders. 'En wat moeten collega's doen die werken met losse grondstoffen? Moet op 1 september de sojasilo helemaal leeg zijn en mag die dan pas op 1 januari 2021 weer worden gevuld?', vraagt de melkveehouder zich hardop af.

Grootste knelpunten op maisbedrijven

Robert Meijer, manager marketing en communicatie herkauwers bij ForFarmers is hoogst ongelukkig met de maatregel en schat dat, als deze ongewijzigd van kracht wordt, ongeveer de helft van de melkveehouders grote aanpassingen door zal moeten voeren in het rantsoen. Door de krappe voorraden als gevolg van de droogte zijn de mogelijkheden om te schuiven met ruwvoer op veel bedrijven echter beperkt. De grootste knelpunten voorziet hij op bedrijven met veel mais. 'Het wrange is dat dit juist de bedrijven zijn met de hoogste stikstofefficiëntie', constateert hij.

Een deel van deze bedrijven zou nog gebruik kunnen maken van de uitzondering die de minister wil maken voor rantsoenen die onder de 155 gram ruw eiwit uit dreigen te komen. 'Zij gaat ervan uit dat het om enkele honderden bedrijven gaat. Wij denken dat het er veel meer zijn en maken nu een inventarisatie', vertelt Meijer. 'Maar ook op deze bedrijven zal het lastig worden om alle diergroepen op de eiwitnorm te kunnen voeren', voorziet hij.

Door een limiet te stellen aan het eiwit in krachtvoer dreigen met name de oudmelkte koeien – die relatief weinig krachtvoer krijgen – eiwit tekort te komen. 'Gevolg is dat de productie onderuit zal gaan met risico op vervetting. Zoals iedere veehouder weet, kan dit leiden tot grote gezondheidsproblemen rondom afkalven en bij de start van een nieuwe lactatie. Met andere woorden: het effect van deze maatregel kan nog lang na-ijlen', vreest Meijer. Ook wijst hij op de hoge eiwitbehoefte van jongvee tot een half jaar en de noodzaak om hoogdrachtige droogstaande koeien geconcentreerd eiwit aan te kunnen bieden.

Politieke speelruimte beperkt

Vanuit verschillende sectorpartijen, waaronder LTO Nederland en Nevedi, is een intensieve politieke lobby gestart om de voorgestelde regeling van tafel te krijgen en als dat lukt nog enigszins bij te sturen. De inzet is onder andere gericht op het realiseren van een uitzondering voor jongvee en droge koeien. Ook een regeling die uitgaat van een limiet op een gemiddeld eiwitpercentage over al het aangekochte krachtvoer, in plaats van een limiet op iedere afzonderlijke krachtvoersoort, zou de maatregel al een stuk minder ingrijpend maken.

Daarbij wijst Nevedi ook op de minimale opbouw in de nomen voor intensievere bedrijven zoals die zijn weergegeven in tabel 2 in het kader op pagina 9. 'Uit de KringloopWijzers van ruim 12.000 bedrijven over 2019 blijkt dat het verschil in eiwitpercentage in

Fors meer krachtvoer nodig op intensief maisbedrijf

Om inzicht te krijgen in de gevolgen van de maatregel die de minister wil invoeren, heeft ForFarmers voor een aantal rantsoenen een doorrekening gemaakt. In onderstaande tabel is het voorbeeld weergegeven voor een intensief bedrijf op zandgrond dat een basisrantsoen voert met 35 procent gras en 65 procent mais en dit uitbalanceert met 2,5 kilo

eiwitrijk product in de basis. De nieuwmelkte koeien krijgen aanvullende 7,5 kilo krachtvoer. Om aan de stikstofmaatregel te voldoen krijgen de nieuwmelkte koeien op dit rantsoen 151 gram ruw eiwit per kilo droge stof, terwijl de oudmelkte koeien het moeten doen met 124 gram ruw eiwit per kilo droge stof. Om dit eiwittekort op te vangen kan de veehouder-

een deel van de mais vervangen door krachtvoer, maar dit betekent wel dat de gift voor nieuwmelkte koeien oploopt van 10 naar 12 kilo en voor oudmelkte van 2,5 naar 6 kilo. Dit zal grote gevolgen hebben voor de kostprijs van het rantsoen, waarbij voor de verse koeien ook nog het risico op pensverzuuring op de loer ligt.

Tabel 2 – Voorbeeldrantsoen voor bedrijf met 35% gras en 65% mais (bron: ForFarmers)

HUIDIG	nieuwmelkt 40 kg melk					oudmelkt 22 kg melk				
	kg	ds	vem	re		kg	ds	vem	re	
graskuil		5,0	880	170		graskuil	5,0	880	170	
snijmais		9,0	1000	75		snijmais	9,0	1000	75	
eiwitcorrectie basis	2,5	2,2	920*	345		eiwitcorrectie basis	2,5	2,2	920*	345
krachtvoer	7,5	6,7	1000*	170						
totaalrantsoen		22,9	1013	160		totaalrantsoen		16,2	968	147

*vem-waarde krachtvoer is per kilo product

NIEUW	nieuwmelkt 40 kg melk					oudmelkt 22 kg melk				
	kg	ds	vem	re		kg	ds	vem	re	
gras		5,0	880	170		graskuil	5,0	880	170	
mais		9,0	1000	75		snijmais	9,0	1000	75	
krachtvoer basis	2,5	2,2	980*	193		krachtvoer basis	2,5	2,2	980*	193
krachtvoer	7,5	6,7	980*	193						
totaalrantsoen		22,9	1013	151		totaalrantsoen		16,2	977	124

*vem-waarde krachtvoer is per kilo product

AANGEPAST	nieuwmelkt 40 kg melk					oudmelkt 26 kg melk				
	kg	ds	vem	re		kg	ds	vem	re	
graskuil		5,0	880	170		graskuil	5,0	880	170	
snijmais		7,5	1000	75		snijmais	7,5	1000	75	
krachtvoer basis	6,0	5,3	980*	193		krachtvoer	6,0	5,3	980*	193
krachtvoer	6,0	5,3	980*	193						
totaalrantsoen		23,2	1013	160		totaalrantsoen		17,8	997	144

*vem-waarde krachtvoer is per kilo product

krachtvoer tussen extensieve en intensieve bedrijven veel groter is dan in het voorstel van de minister', legt directeur Henk Flipsen uit. 'Uit dezelfde KringloopWijzers blijkt echter dat het juist deze intensieve bedrijven zijn die de hoogste stikstofefficiëntie realiseren. De regeling doet dus geen recht aan de resultaten in de praktijk', vindt hij. De politieke speelruimte voor aanpassingen lijkt echter beperkt. Weliswaar zal de minister misschien nog met de Tweede Kamer in debat willen, maar omdat het om een zogenaamde ministeriële regeling gaat, hoeft ze de wensen van de Tweede Kamer niet te honoreren. Daarbij lijkt ze de steun te hebben van de coalitie en haar ambtenaren.

Streven naar convenant

'Wij zijn zeker bereid om met het ministerie na te denken over praktische oplossingen om stikstofverliezen te beperken', geeft Herman Bakhuis van LTO aan. 'Maar wij blijven inzetten op doelvoorschriften die wel recht doen aan het vakmanschap van melkveehouders, en hen zicht bieden op een eerlijk verdienmodel.'

Samenvatting

- Met een limiet op het eiwitgehalte in krachtvoer zet het ministerie in op een regeling die juridisch waterdicht is, maar naar verwachting in de praktijk contraproductief werkt.
- Ongeveer de helft van de melkveebedrijven moet grote aanpassingen doen aan het rantsoen, die vaak zullen neerkomen op een forse verhoging van het krachtvoeraandeel.
- De grootste knelpunten doen zich voor op bedrijven op zand- en kleigrond met veel snijmais in het rantsoen.
- Oudmelkte koeien te weinig eiwit voeren kan leiden tot gezondheidsproblemen die nog lang zullen na-ijlen.
- Op de eiwitnorm voeren van hoogdrachtige koeien en jongvee tot een half jaar wordt erg lastig.